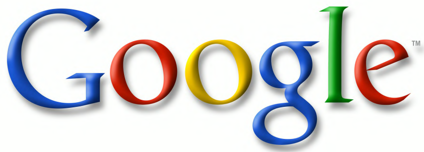

Google

ALUND

ALITET
OCH
ALITET

IDEALITET OG REALITET.

IDEALITET OG REALITET.

REDEGJØRELSE OG SLUTTELIGT GJENSVAR

TIL

DIGTEREN DR. PHIL. S. SCHANDORPH,

AF

H. V. KAALUND.

KJØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).

TRYKT HOS J. JØRGENSEN & Co.

1879

Oprindelig trykt i »Nær og Fjern«, Nr. 359.

Har jeg tøvet forlænge? Kommer jeg forsilde?
Troede man mig vaklende — muligvis slagen?
Husk: jeg er Andet end Stridsmand for Smagen,
har ej mit Stade just ved Skjønhedens Kilde;
derimod saa god en Lejlighed som Faa
til at sætte mig ind i »det Forlorne og Raa«.
Man kan gjerne — jeg siger det uden Ironi —
gjøre mig strax til Professor deri:
jeg studerer det daglig — næsten mikroskopisk.
— Det noteres kun her, for at Alle kan forstaa,
at mit Livssyn er ikke utopisk.

Du, som har stillet imod mig dit Bryst,
det frejdige, brave, — som Du kalder en »Bringe« —
aldrig, mig synes, har Du løftet din Vinge
smukkere som Digter end nu i denne Dyst!
— Denne Sejr alt er ikke saa ringe!

Du staar i Ny og jeg staar i Næ. —
»Her er Rhodus«, har Du sagt, og du byder mig »springe«.
Nej: højere tilvejrs vil jeg prøve Dig at svinge!
Endnu har jo ej Du tvungen mig i Knæ!

Tappert har Du søgt at parere det Slag,
som jeg slog Realismens Fantaster i Planeten:
Dem, som mangler Syn for det Kaos, der er bag.
Paa den selv, som Du véd, har jeg aldrig kastet Vrag.
— Verdenskampens Alvor! — naar har jeg belét den?
Jeg har rejst kun paany den ældgamle Sag:
Idealet contra Realiteten!

Dommen i højeste, sidste Instans —
ak, Gud hjælpe os! Længe skal der grubles og drømmes,
og kæmpes og lides, før der sluttelig dømmes,
før Sandheden viser sig i hele sin Glans!
— Vi er Digtere kun, — vi følge vor Mission:
Vi vil overbevise, — lad de Andre bevise
og synge deres evige prosaiske Vise:
»Hvad nytter Eders Blomster? Vi kan dem ikke spise.«
Vi holde os oppe i vor Region;
kappes om, hvor langt vore Stemmer kan række;
tale til vor Tid af vor fulde Person
og lytte til det Ekko, vi vække!

Føre vi en Strid om spidsfindige Ord?
Nej! højt skal det siges: Sagen er stor!
Den berører os Alle,
hvad enten vi pløje Hav eller Muld,
»granske Tankernes Zoner« — »svinge Plektre af Guld«,
eller drejer, om Du vil, paa en Skralde!
Den slynger sig ind i, hvad vi tænker og tror,
omfatter Smagen — Livssynet — Bunden —
peger op imod Himlen og ned imod Jord.
Ikke sandt? Vi maa tage den fra Grunden!

Hvad forstaar Du nu først ved Realitet?
Hold dette mit Digt mod Tippen af din Næse,
saa skeler dine Øine -- Du kan slet Intet læse.
— Saa gaar det jo i Livet, min kjære Poet,
saadan har Tusinder paa Verden jo set.
Alle vil de dø paa, deres Syn er det rigtige;
Ingen er saa sikre som de Selvkloge — Vigtige.
Hvad der gjælder om Regnbuen gjælder om Mer:
det Sete beror paa Øjet, der ser.
Tingen er Tingen, — men Standpunktet — Smagen —
Stemningen — Kundskaben ændrer dog Sagen.
Virkeligheden, som synes saa klar,
holder dog de klogeste Høns tidt for Nar;
selv om den har Korpus og kan gribes af Haanden,
maa den opfattes dog og spejle sig i Aanden.
— Hvad En har beundret, har en Anden belét!

Alt, hvad Du sanser, er jo Led kun og Dele:
Brøker, som skal stemme i din Sjæl med et Hele!
Samler dit Aandsspejl? — eller viser det spredt?
Faar det os Andre maaske til at skele?
Eller giver det kun, almindeligt fladt,
en sjælløs Reflex som Spejlet i din Stue
af Alt, hvad der kommer tilfældigt tilskue
og ligesaa tydelig kan ses af en Kat,
ja, bedre maaske af en mangeøjet Flue?
    Da sætter jeg paa Hovedet haanligt min Hat,
thi da kan hver Vandpyt, hver Mudderpøl det Samme:
    — Pokker da staa i al Fantasi!
Vi kan hjælpe os herligt med Fotografi!
Hvad skal vi med Naturen malet og i Ramme,
naar Virkeligheden som den ægte Poesi
    gjør Kunst og Geni
og hvad Herligt de har frembragt tilskamme!

    Det mener Du ej! jeg véd det jo godt:
Du er virkelig Digter, — ej Virkeligheds' blot!
Du vil frem med din Tid; Du føler dens Gjæring,
        har ingen Ro
til at sidde og visne af aandelig Tæring;
Du vil suge af Livet selvstændig din Næring.
    Bravo! min Ven, her mødes vi To:
Jeg er med! jeg forstaar dem, der søger og længes.
        Jag kun dit Bo'r

ned i den friske, moderlige Jord, —
spræng kun Granitten, min ærlige Bro'er!
— Men pas paa, hvad i Farten der sprænges!
»Vejen til det Nye gaar gjennem det Raa«! —
Ja, saadan kom de store Tider tillive!
Nu vel, — men behøver vi det først at forskrive?
Ulykken er, saavidt jeg kan forstaa,
vi er alt Andet nu end naive.
Denne Digternes Trampen med Vandstøvler paa,
denne vældige Trumfen i Bordet med Knoerne,
hvorved nu man hævder sin stærke Person, —
— Du siger: for at »drille blot den fine Portion« —
synes mig at smage af lidt Affektation.
— Jeg beundrer ej Afmagtsheroerne!

»Skal Digteren da kvidre som en Stillids i Bur?«
Ak nej! Du kjender mit, Du har set jo dets Mur.
Bag dets smedede Gitter
ligger der en mærkelig Verden paa Lur.
Jeg kan ogsaa tale med om Menneskenatur,
om »Ordens«- og — Uordensbanditter!

Øs kun af Livets evige Væld!
Der er nok til os og de ufødte Slægter.
— Sænk kun din Spand saa dybt, Du det mægter!
Men glem ej: vi staa til en Fortid i Gjæld!

Ingen har elsket Naturen mer end jeg —
elsket og beundret den fra Solen til Sivet!
Ingen mer end jeg
følt sit Hjerte pulsere i Menneskelivet!
Men ikke har jeg set
paa Verden som en drømmende Søndagspoet;
ærligt har jeg skjelnet mellem Synet og Tingen.
Derfor gaar jeg Spørgsmaalet dristig paa Klingen:
har jeg stræbt efter Sandhed, eller lever jeg i Skin?
Prøve sig selv er det Første, der bør gjøres!
— Spørgsmaalet viser baade udad og ind;
Verden, den ydre, og den i vort Sind
er to Magter, som begge maa høres.
Den ydre er stærkest, mod den er vi smaa;
den er til uden os — det føle vi Alle;
dog holde vi paa den, som skulde den falde!
Det er den, som de Fleste forløfte sig paa!
Nogle bli'er Krøblinge — Andre bli'er trætte —
Peer bli'er Filister og Povel Fantast. —
Finde det Rette,
det Standpunkt i Sjælen, hvor Foden staar fast,
det synes saa simpelt, især for de Lette,
dem, som har Dommen parat i en Hast.
Jeg tilstaar det ærlig:
jeg har gledet og snublet, mig var Kampen besværlig;
færdig blev jeg aldrig, jeg higer endnu
fremad mod Lyset med brændende Hu,
lige beredt til at vare og vække.

Men aldrig vil jeg trække
for Modens Triumfvogn eller spænde som Du
mig som Stanghest for det, de kalde Fremtidspoesien,
før jeg véd, hvilken Aand der er i'en!

Er den god eller slet?
Dette »brændende Spørgsmaal« har Du taget for let.
»Hvor Livet er, er Retten!« — Skal det være
Svaret?
Hvad strides vi da om? — Saa er Alt jo forklaret;
saa har jo de »bismarckske Kanoner« havt Ret!
Mongoler og Vandaler
og alt det Barbari, der har plaget vor Jord
og spyttet og trampet paa Moral og Idealer,
har det smukkeste Valgsprog i disse dine Ord!
Under dem kan jo Ukrudtet brede sig mægtigt,
— under dem er vi fortabt og kan strax række Hals!
Hvor Livet er, er Retten! hvor tordnedes det
vægtigt
ved Sveaborg, Sadowa, ved Dybbøl og Als!!

Synes Dig Kulturen et fortsat Sejerstog
stadig op ad Bakke mod Frihed og Lykke?
Du, som dog er ferm i de store Verdenssprog,
ak! se de sorte Blade i Historiens Bog:
Har dit Hjerte ej gyst ved deres Skygge?

Hvilken Trængsel! Hvilke Skrig! Hvilken Pilegrimsgang!
Hvilke knuste Illusioner! Var Vejen ej trang?
Har Du Øre alene for Befrielsens Sang?
Har Du aldrig selv følt Skoen at trykke?

Regn ej med Mennesker, som de var Tal!
Det er »Menneskers dyre Liv«, det just gjælder!
Aldrig har jeg talt, som om Verden stod for Fald;
jeg har spurgt kun: om Dagen ej hælder?
Sol vil atter lyse! — men lang er mangen Nat,
Vinter i Naturen følger efter Sommer;
Frugten maa bjerges, før Sludtiden kommer. —
Naar Vinterstormen raser henover Skov og Krat,
da ryster man fra Træerne ej Blommer!

Mit Haab om Lysets Sejr er ej mindre end dit.
Om Maalet, jeg tror, er vi enige i Grunden;
— om Midlerne? Nej! Jeg siger det frit:
I sætte Basunerne for ofte til Munden.
Ouverturen selv til Faust kan man høre for tidt!

Jeg har vovet at dømme paa menneskelig Vis,
maaske noget vel »kategorisk og fyndigt«;
mulig var det syndigt
af mig, der jo aldrig har Livet studeret —

jeg siger det med Suk — endsige flaneret,
i Kulturlivets Centrum: det glimrende Paris.
Mit eneste Mandat og Fuldmagtsbevis
til at tale, er det, jeg præstered'.
Er det sandt: jeg har Vinger paa Hat og paa Hæl,
saa takker jeg ham, der har skjærmet min Sjæl
og indblæst sin Aande i Leret!

Saalænge jeg ejer af Digterild en Gnist,
vil jeg værge Idealet af min yderste Evne.
Kald mig Romantiker — kald mig Realist!
Et véd jeg vist:
mit Standpunkt er endnu »paa det Jevne«!

Du har Aand, Du har Lune, din Pen kan være fin;
skjæmt Du kun dristig, selv til Grænsen af det Grove!
Kraften skal ej stækkes! — For at vinde, maa man vove!
Men Kunstens Verden, Ven, har og sin Disciplin —
man synder ej med Forsæt mod dens Love!

Hvad jeg fordrer af Dig er Festivitas blot.
Selv Holberg den hævded, hvor drøjt han end skjæmted
hvor straaler den ej høj bag Aristophanes' Spot!
— Nu savned jeg den stundom; — det var derfor, jeg klemted
og vendte mig vred mod »det, jeg fandt raat«.

Om Byron har jeg sagt jo det Samme som Du:
Der var Trods i hans Sange, der var Tvivl, der var **Gru**;
men Du glemte hvad jeg skrev om hans Smerte.
Jeg har læst hans Don Juan, hans Manfred og Kajn,
men over dem lyste Poesiens Himmeltegn,
og **i** dem hans store, stolte Hjerte!

Husk vel: Det var under »den evige Fred«,
at han: Philhelleneren — Frihedsmanden —
Aristokrat til hver Tomme og Led,
skjød Britaniens »*cant*« sine Pile i Panden.
Regn Du ham kun til hans Tids Realister:
Digter var han først, **Romantiker** med!
— Hvis Logik mon det er nu, som brister?

Han beviser just, Ven, hvad Shakspeare end mer
har bevist: at det, som adler Poeten,
er hans Kraft til at løfte Realiteten
i Højde med de store, evige Ideer.
Fra dem faar den Glorien — fra dem straaler Glansen.
Intet er for simpelt, Intet for raat,
Alvor og Spøg og Sværmeri og Spot
tumler sig i Dansen!
Stort bliver større og Intet for smaat!
William Shakspeare, Dig tilkommer Kransen!

Du tror »paa Naturens uendelige Kraft«!
— Som de gamle Ægyptere troede paa Nilen?
(De tilbad jo ogsaa engang Krokodillen.)
Nej, kjæreste Ven, paa det Kosteskaft
vil jeg ikke ride med! — Jeg gaar til Kilden!

Aldrig har jeg gjort Naturen til min Gud.
Jeg har drømt, jeg har anet en højere Orden,
— men fattet den? nej! Hver Orm, som paa Jorden
kryn ped sig i Smerte, mig minded om dens Brud!
— Den moderlige Isis med de tusinde Bryster
og den yppige Lotusblomst i sin Haand,
har Forraadnelsen til Søster,
giver ej vor Aand
det Svar, som frelser og trøster!
Skarabæen, der ruller mellem sine Ben
Solkuglen, — ja selv den store Osiris:
Solguden selv er saa kold som en Sten.
Kun han, der har givet vort Øje en Iris,
der trækker sig sammen for altformeget Lys,
kan løse os Gaaden og frelse fra det Gys,
der gaar gjennem Livet
og sukker gjennem os, som gjennem Sivet!

Du spørger, hvad jeg tror paa? Nu vel! det maa ud:
paa Frihedens Sejr, men gjennem Personen, —

paa den **største**, som vandtes igjennem Torne-
kronen, —
paa de ti Mosebud, —
og paa **ham**, som kun kan læge denne Verdens
dybe Brud:
Den almægtige Gud,
som hverken Prometheus, Dr. Faust eller Fanden,
endsige nogen Anden
ved Hjælp af den Praas, man kalder Menneskeforstanden,
har stødt eller støder fra Tronen!

